

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 17.03.1982, sp. zn. St 2/81, ECLI:CZ:NS:1982:ST.2.1981.1

Číslo: 30/1982

Právní věta: Zákon nevylučuje, aby v nové tr. věci téhož obviněného bylo uloženo podle § 72 odst. 2 písm. b) tr. zák. ochranné protialkoholní léčení, přestože se ještě nezačalo vykonávat nebo nebylo zcela vykonáno stejné ochranné léčení uložené v dřívější trestní věci. Vzhledem k ust. § 72 odst. 5 tr. zák., podle něhož ochranné léčení potrvá, dokud to vyžaduje jeho účel, přichází však do úvahy uložení nového, a to pouze ústavního ochranného protialkoh. léčení, jen ze závažných důvodů v zájmu dosažení účelu tr. zákona. Takovým důvodem může být, že lze zajistit okamžitý nebo rychlejší nástup výkonu tohoto nové uloženého ústav. ochranného protialkoholního léčení. Nelze-li opětovným uložení ústav. ochranného protialkoholního léčení zajistit jeho rychlejší nástup a výkon, nebo bylo-li již započato s výkonem dříve uloženého stejného ochranného léčení, bude nové uložení takového ochranného léčení zpravidla neúčelné. Formální a neúčelné by bylo též každé opětovné uložení ambulantního ochranného protialkohPubl.o léčení.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 17.03.1982

Spisová značka: St 2/81

Číslo rozhodnutí: 30

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Ochranné léčení

Předpisy: 140/1961 Sb. § 72 odst. 2 písm. b
§ 72 odst. 5

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 30/1982 sb. rozh.

Stanovisko k zajištění jednotného výkladu zákona

(Nejvyšší soud ČSSR ze dne 17. 3. 1982 č. ST 2/81.)

Nejvyšší soud Československé socialistické republiky v pětičlenném senátě zaujal v neveřejném zasedání konaném dne 17. března 1982 podle § 27 odst. 1 písm. c) zák. č. 36/1964 Sb., o organizaci soudů a o volbách soudců, ve znění vyhl. číslo 19/1970 Sb. a zák. č. 29/1978 Sb. k otázce ukládání ochranného protialkoholního léčení podle § 72 odst. 2 písm. b) tr. zák. v případech, kdy stejné

ochranné léčení uložené v dřívější trestní věci téhož obviněného dosud nebylo vykonáno, toto

stanovisko:

Zákon nevylučuje, aby v nové trestní věci téhož obviněného bylo uloženo podle § 72 odst. 2 písm. b) tr. zák. ochranné protialkoholní léčení, přestože se ještě nezačalo vykonávat nebo nebylo zcela vykonáno stejné ochranné léčení uložené v dřívější trestní věci.

Vzhledem k ustanovení § 72 odst. 5 tr. zák., podle něhož ochranné léčení potrvá, dokud to vyžaduje jeho účel, přichází však do úvahy uložení nového, a to pouze ústavního ochranného protialkoholního léčení, jen ze závažných důvodů v zájmu dosažení účelu trestního zákona. Takovým důvodem může být, že lze zajistit okamžitý nebo rychlejší nástup výkonu tohoto nové uloženého ústavního ochranného protialkoholního léčení.

Nelze-li opětovným uložením ústavního ochranného protialkoholního léčení zajistit jeho rychlejší nástup a výkon, nebo bylo-li již započato s výkonem dříve uloženého stejného ochranného léčení, bude nové uložení takového ochranného léčení zpravidla neúčelné. Formální a neúčelné by bylo též každé opětovné uložení ambulantního ochranného protialkoholního léčení.

Odůvodnění:

Nejvyšší soud České socialistické republiky vyslovil v rozhodnutí sp. zn. 4 Tz 9/79 a Tz 6ú80 názor, že skutečnost, že obviněnému bylo již dříve uloženo ochranné protialkoholní léčení, které dosud nebylo vykonáno, není důvodem, aby soud stejné ochranné léčení neuložil znovu, jsou-li splněny podmínky pro jeho uložení.

Naproti tomu Nejvyšší soud Slovenské socialistické republiky v rozhodnutích sp. zn. 2 To 16/80 a 2 To 35/81 uvedl, že pokud účel ochranného protialkoholního léčení může být dosažen v rámci již vykonávaného ochranného protialkoholního léčení, a to popř. i po změně způsobu jeho výkonu, není opětovné uložení takového ochranného léčení v souladu se zákonem a znamená duplicitu opatření téhož druhu. Obdobný názor byl vysloven i v rozhodnutí sp. zn. 2 Tz 18/79 Nejvyššího soudu České socialistické republiky.

Předseda Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky si vyžádal podle § 27a odst. 2 org. zák. vyjádření generálního prokurátora Československé socialistické republiky, předsedů nejvyšších soudů republik a ministrů spravedlnosti republik a podle § 27a odst. 1 cit. zákona přikázal tuto právní otázku pětičlennému senátu Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky k zaujetí stanoviska, aby byl zajištěn jednotný výklad zákona.

Generální prokurátor Československé socialistické republiky pokládá za správný názor Nejvyššího soudu SSR vyjádřený v rozhodnutí sp. zn. 2 To 16/80. Jestliže účel ochranného protialkoholního léčení může být dosažen v rámci již vykonávaného stejného léčení, u něhož lze též změnit způsob léčení, uložení dalšího ochranného protialkoholního léčení není podle jeho názoru v souladu se zákonem a znamená duplicitu opatření stejného druhu. I když zákon opětovné uložení ochranného léčení stejného druhu výslovně nezakazuje, z ustanovení § 72 odst. 5 tr. zák. lze dovodit správnost názoru zaujatého Nejvyšším soudem SSR.

Rovněž předseda Nejvyššího soudu České socialistické republiky má za to, že opětovné uložení ochranného protialkoholního léčení není v souladu se zákonem, jestliže v jiné věci téhož obviněného bylo uloženo toto ochranné léčení, které dosud nebylo nastoupeno nebo po jeho nástupu nebylo ještě ukončeno rozhodnutí soudu o propuštění obviněného z ochranného léčení. Byl-li však výkon ochranného léčení uloženého v jiné věci již ukončen, lze ochranné léčení uložit znovu, jsou-li splněny podmínky pro jeho uložení.

Předseda Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky poukázal především na to, že podle § 72 odst. 5 tr. zák. ochranné léčení potrvá, dokud to vyžaduje jeho účel. Poněvadž ochranné protialkoholní léčení se uplatňuje jako fakultativní opatření, musí soud při svých úvahách, zda je potřebné toto ochranné opatření uložit, vzít zřetel na to, že obviněnému bylo v jiné trestní věci ochranné protialkoholní léčení již uloženo a že dosud není vykonáno, resp. se má začít s jeho výkonem. V této souvislosti musí soud také uvážit, že účelu tohoto ochranného léčení se může dosáhnout v rámci již vykonávaného ochranného léčení, popř. nařízením výkonu už uloženého ochranného léčení. Proto opětovné ukládání stejného ochranného léčení v naznačených případech by znamenalo zbytečnou a formální duplicitu a bylo by v rozporu s požadavkem, aby soudy důsledně zajišťovaly výkon všech uložených ochranných opatření.

Podle názoru ministra spravedlnosti České socialistické republiky je třeba při řešení uvedené právní otázky vycházet především z povahy ochranného léčení, jakož i z nezbytného sepětí té části řízení, v níž se rozhodnutí o uložení ochranného léčení vydává, a řízení vykonávacího. Jestliže ochranné léčení (pravomocně uložené) potrvá, dokud to vyžaduje jeho účel, je třeba přisvědčit názoru, že uložení dalšího ochranného protialkoholního léčení v případě, kdy předchází ochranné léčení téhož druhu není dosud vykonáno, je duplicitou, která není v souladu se zákonem. Přijetí opačného názoru by mohlo podle jeho názoru v praxi vést k oslabování účinnosti výkonu soudních rozhodnutí, k vyšší nákladnosti a zbytečné administrativě.

Ministr spravedlnosti Slovenské socialistické republiky naproti tomu zastává názor, že ustanovení trestního zákona ani trestního řádu nevyklučují, aby vedle dříve uloženého, ať vykonávaného nebo nevykonávaného ochranného protialkoholního léčení, bylo v dalším řízení takové léčení uloženo znovu. Opětovné uložení tohoto ochranného léčení proto není v rozporu se zákonem.

Před zaujetím stanoviska předseda senátu vyžádal vyjádření ještě od právnických fakult Univerzity Karlovy v Praze, Univerzity J. E. Purkyně v Brně a Univerzity Komenského v Bratislavě.

Podle názoru katedry trestního práva právnické fakulty univerzity Karlovy v Praze z hlediska ryze právního není v rozporu s příslušnými ustanoveními trestního zákona a trestního řádu, jestliže by soud uložil obviněnému ochranné protialkoholní léčení, ač dříve uložené stejné ochranné léčení nebylo dosud vykonáno. Se zřetelem na smysl institutu protialkoholního ochranného léčení a na skutečnost, že ochranné léčení potrvá, dokud to vyžaduje jeho účel, je však opětovné ukládání takového ochranného léčení zbytečné.

Katedra trestního práva právnické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Brně má za to, že by mělo být rozhodující, zda lze účelu trestního zákona dosáhnout i bez opětovného uložení ochranného protialkoholního léčení či nikoliv; jestliže je možný co nejrychlejší nástup a výkon dřívějšího ochranného léčení, neměl by soud stejné ochranné léčení ukládat znovu.

Shodný názor zastává i katedra trestního práva právnické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, která poukázala rovněž na to, že u ochranných opatření nedochází k promlčení, a proto není zapotřebí je obnovovat, popř. znovu ukládat, ale je třeba důsledně realizovat jejich výkon.

Senát Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky po přihlédnutí k uvedeným vyjádřením zaujal toto stanovisko:

Ochranné protialkoholní léčení uložené podle § 72 odst. 2 písm. b) tr. zák. je jedním z ochranných opatření, která spolu s pohrůzkou trestu a ukládáním a výkonem trestů patří k prostředkům určeným k dosažení účelu trestního zákona (§ 2 tr. zák.). Má podstatný význam nejen pro ochranu společnosti před trestnou činností páchanou osobami oddávajícími se nadměrnému požívání alkoholických nápojů, ale i pro tyto osoby samotné, jímž se takto poskytuje potřebná odborná lékařská péče. Jde o

opatření fakultativní, nikoliv obligatorní; z toho vyplývá, že ochranná protialkoholní léčeni nemusí být uložena vždy, když jsou splněny podmínky uvedené v ustanovení § 72 odst. 2 písm. b) tr. zák. Tuto fakultativnost nelze ovšem chápat jako nějakou libovůli při ukládání ochranného protialkoholního léčení, ale tak, že soud při splnění zákonných podmínek toto ochranné léčení uloží jen tehdy, je-li to nutné k dosažení účelu trestního zákona. Hledisko dosažení účelu trestního zákona je v konkrétním případě rozhodující pro závěr, zda ochranné protialkoholní léčení, i když pro jeho uložení jsou splněny podmínky uvedené ve shora cit. ustanovení, má či nemá být uloženo, též proto, že každé ochranné léčení potrvá tak dlouho, dokud to vyžaduje účel (§ 72 odst. 5 tr. zák.) a že výkon ochranného léčení se nepromlčuje. Soud tedy při úvaze o opětovném uložení ochranného protialkoholního léčení nemůže ponechat bez náležitého zhodnocení, zda stejné ochranné léčení dříve uložené lze vykonat či bez delšího časového odstupeu nelze vykonat.

V této souvislosti je třeba uvést, že ač nelze vyloučit již samo uložení ochranného protialkoholního léčení může někdy dodatečně zapůsobit na odsouzeného, takže toto léčení nebude třeba vykonat, např. když se odsouzený před nástupem jeho výkonu úspěšně podrobil dobrovolné protialkoholní léčbě, přece budou naprosto převažovat případy, kdy sledovaný účel bude splněn až výkonem ochranného protialkoholního léčení. Přitom z povahy tohoto ochranného opatření, jehož smyslem je odsouzeného léčit, plyne, že by mělo být vykonáno – pokud je to možné – ihned nebo v době co nejkratší. Jinak totiž nelze účinně čelit nebezpečí, že odsouzený bude pokračovat v nadměrném požívání alkoholických nápojů a popř. se dopustí i nové trestné činnosti. Ostatně právě proto, že nikoli jen ve výjimečných případech nebylo v krátké době započato s výkonem uloženého ústavního ochranného protialkoholního léčení v nové trestní věci téhož obviněného. Z toho vyplývá, že při opětovném ukládání ochranného protialkoholního léčení má z hlediska zmíněného dosažení účelu trestního zákona základní význam odpověď na otázku, kdy bude s výkonem dříve uloženého stejného ochranného léčení započato. Zatímco s ambulantní ochrannou protialkoholní léčbou nevznikají problémy, pokud se možnosti jejího výkonu týká, je tomu jinak u ústavní léčby, u níž nezřídka vzhledem k nedostatku lůžek nelze zajistit její okamžitý nebo brzký výkon.

Na základě toho, co bylo uvedeno, lze uzavřít, že sice zákon nevyklučuje, aby v nové trestní věci téhož obviněného bylo uloženo ochranné protialkoholní léčení, přestože ještě nebylo započato s výkonem nebo zcela vykonáno stejné ochranné léčení uložené v dřívější trestní věci, že však má být znovu uloženo jen v těch výjimečných případech, kdy je to nutné k dosažení účelu trestního zákona, např. lze-li zajistit, aby ochranné léčení bylo také ihned nebo v krátké době vykonáno. Tak tomu bude tehdy, jestliže s nástupem výkonu dříve uloženého protialkoholního léčení ústavního se počítá až za několik let, zatímco nově uložené stejné ochranné léčení bude moci být vykonáno již během výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody současně uloženého (§ 72 odst. 4 poslední věta tr. zák., § 351 odst. 1 tr. ř.).

Poněvadž ochranné protialkoholní léčení ambulantní lze vždy vykonávat bez jakékoliv čekací doby, týkají se úvahy ohledně dřívějšího nástupu a výkonu ochranného léčení výlučně takového ochranného protialkoholního léčení, které má být vykonáno v léčebném ústavě. Obdobně ovšem bylo třeba postupovat v případě, kdy sice dříve bylo uloženo ambulantní ochranné léčení, ale v nové trestní věci by byly splněny podmínky pro uložení ochranného protialkoholního léčení ústavního. Nebylo-li by totiž možno po případné změně dřívějšího ambulantního ochranného léčení v léčení ústavní (§ 72 odst. 4 věta druhá tr. zák.) toto ústavní ochranné léčení několik let vykonat, naproti tomu však s výkonem stejného ústavního léčení uloženého v nové trestní věci by mohlo být započato ihned nebo velmi krátké době, pak by rovněž bylo účelné uložit je v nové trestní věci téhož obviněného.

Jako je neúčelné znovu ukládat ambulantní ochranné protialkoholní léčení, protože sledovaného účelu může být dosaženo nařízením a výkonem dříve uloženého takového léčení, bylo by stejně neúčelné znovu ukládat ochranné protialkoholní léčení, jestliže již bylo započato ses stejným

ochranným léčením uloženým dříve. Jak na to bylo shodně poukázáno v zaslaných vyjádřeních, jde v takových případech již jen o řádný dohled nad výkonem a o řádný vlastní výkon tohoto léčení, přičemž opětovné uložení stejného ochranného léčení v další trestní věci téhož obviněného by znamenalo zbytečnou duplicitu a formálnost.

Vzhledem k ustanovení § 72 odst. 6 tr. zák. lze doporučit, aby soud, který opětovně uložil témuž obviněnému ochranné protialkoholní léčení ústavní, informoval o uložení a výkonu tohoto ochranného léčení soud, který stejné ochranné léčení, s jehož výkonem však nemohlo být započato, uložil dříve.

Senát Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky se ztotožňuje s názorem předsedy Nejvyššího soudu České socialistické republiky, že v případě, kdy dříve uložené ochranné protialkoholní léčení bylo již zcela vykonáno, lze v nové trestní věci téhož obviněného uložit ochranné protialkoholní léčení znovu, jsou-li splněny zákonné podmínky pro jeho uložení.